

Kontha Sándor

FÉMES BECK VILMOS HÚSZ LEVELE

Az alább közölt levelek Beck Ö. Fülöp hagyatékából származnak, nyilvánosságra kerülésükért, közölhetőségükért Beck Juditot illeti köszönet.

A Nyolcak köréhez kapcsolódó, velük rokon törekvésű Fémes Beck Vilmos művészetének uttörő jelentőségét gyakran hangsúlyozzuk, ám életéről viszonylag keveset tudunk, s igazában művészetét sem ismerjük eléggé. Részletes feldolgozás, önálló monográfia nem jelent meg róla, az életművét bemutató legutolsó kiállítás több mint harminc évvel ezelőtt rendezték. E tények ismeretében aligha kell hangsúlyozni az alábbi dokumentumok fontosságát.

Mind a husz levél Beck Ö. Fülöphöz, Fémes Beck Vilmos tizenkét évvel idősebb testvéréhez íródott. Az első három a hosszú tanulmányutnak, a mesterség elsajátítása időszakának minősíthető külföldi tartózkodása idejéből, 1906-ból való (kettő datált, a harmadik valószínűsíthetően ezekhez kapcsolódik), egy 1907-es februári levele közvetlenül londoni (ténylegesen Németország, London, Párizs) utazása előttről, Budapestről keltezett, s az ötödiket ugyancsak Budapestről írta az akkor még Münchenben tartózkodó bátyjának és családjának.

A többi levelet – egy kivételével – az első világháború különböző szintereiről küldte haza, négyéves frontszolgálatának első évében. Megrendítő tudósítások.

Az utolsó levél pontos dátuma ismeretlen. Budapestről kelt, minden valószínűség szerint valamelyik rövid betegszabadsága alatt. Egyebek közt arról ír ugyanis, hogy katonai helyzete miatt nincs elvesztegetni való ideje, mielőbb dolgozni akar, bátyjától állványt és agyagot kér kölcsön.

A leveleket teljes terjedelmükben közöljük. Az olvasást és megértést zavaró hibákat korrigáltuk.

*

1.

Darmstadt 906. Péntek

Kedves Pippóm!

Ej mester uram mi lesz ebből, mindent levágunk, haját, szakállt, csak fejre, kezekre ne kerüljön sor! Hová gondolsz, tán egy pár néemberért érdemes mindezt? Nem biz. Azt mondom elég legyen a sok maskaradéból, ha nem tudsz választani,

dobd félre őket. Olyan legénybe, mint te vagy, még öt év múlva is bele szeret egy pár fruska. Nem tudom igazán tovább nézni, hogy egy ily ember így kinozza önmagát. Most sajnálom csak igazán, hogy nem mentem Linzbe hozzád. Csak czímet tudtam volna. Kár, kár. Kigyógyítottalak volna minden bajodból. Ezt oly erősen hiszem, hogy hiába nevezsz, mégis megállok mellette. Miért is csinálsz e kérdésből ily szomorú helyzetet, hisz ez még nem az utolsó tét életedben. Soha még nem vágytam annyira melletted lenni, mint most. Miért is nem fogadtad meg szavamat, biz jobb lett volna. De én mégis hiszem, hogy utad eredménnyel járt, csak otthon fog kiderülni. Ugy lesz meglátjuk. Én oly jól érzem magam, hogy nem érdemes rólam beszélni. Ilyfélét neked is kívánok. Irj ha tudsz. Én azért mindent tudok, megérzek. Mindent tudtam. Ölel, csókol Vilmos.

2.

Darmstadt. Hétfő (Postabélyegző:
1906 okt. 15.)

Kedves Bátyám!

Nem tehetek róla, de mégis érdekel, hogy s mint érzed ujabban otthon magad. Milyen az egészséged. Irjál kérlek, hogy vagy. Szerény igényű vagyok, pár mondattal is beérem. Már reá szoktattál erre. - Én jól érzem magam. Ugy érzem, hogy sokat haladtam itt már művészi irányban, ha az eredmények nem is mutatják ezt, de ha lesz egy szituáció, hol kifejthetem az itt tanultakat, akkor meg fogom azt mutatni. Nem hiszem, hogy Riegelhez szegődnék. Jó technikus nagyon finom arany, ezüst, zománc munkákat igen szépen csinál, de tervei nem nagyon tetszenek nekem. Személyesen már többször beszéltem vele. Majd meglátom még. Tegnap olvastam a legújabb Miniszteri contesiokat ipari vállalatok részére. Biz e jó alkalmat magam részére is szeretném egy - más dologban értékesíteni. Miért is nincs most valaki oly ismerősöm, kinek pár ezer frtja van, s kivel társulni lehetne. Majd csak lesz valahogy idővel. Bizony, hogy e néhány év alatt adandó előnyökkel élni kell. Még reá érek erről gondolkodni.

Irjál! Ölellek forrón

Vilmos

3.

Kedves jó Bátyám! Ma, ha már levelet nem, de egy pár mentegető sort okvetlenül írnom kell. Hidd el, hogy eddig is irtam volna, de vagy fáradt voltam, vagy pedig nézegettem a városban, mert itt ujabban a Deut. Kunst Wärkstetten egy nagyobb csarnokot nyitott meg, ahol naponta újabb és érdekes tárgyakat lehet látni, igen egyszerű, érdekes dolgok (iparművészi). Azonkívül több új üzletet nyitott meg, szintén érdekes berendezésekkel. S hozzá még tegnap császári látogatásunk volt, s a várost művészek tervei szerint diszitették, ezt is meg

kellett nézmem, mert egy pár nap mulva elrombolják ezeket a dolgokat. Végül pedig sok fontos dolgról akarok neked írni, tehát egy nyugodt időt várok ki, mert a levélírás még mindig tisztességes munka nekem. Na, most már eleget mentegtettem magam, majdnem annyit, mint te, pedig ha tudnád, mily örömet szerzel nekem akárcsak egy pár soroddal, akkor daczára elfoglaltságodnak, (Repkától tudom), szentelnél nekem is egy kis időt. Hogy vagy a torkoddal, remélem, hogy nem volt komoly baj, irjál kérlek, irjál, irjál, bármily keveset, csak irjál, s bármennyire nem érdemlem meg. Majd helyreittjük a mulasztottakat. - Ha új hirt tudsz, úgy kérlek juttasd azt hozzám. Lakásomban megmaradtam. Miután ha kissé fárasztó is így nekem, de a környezet igen jó, háziasszonyom igen intelligens matróna, egyedülálló ki nevelt fiával esténként néha concertálni is szokott, a fia hőstenorista.

Öllelek sokszor és csókollak

Vilmos

4.

Bp. 907.II.11.

Kedveseim!

Örültem legutolsó leveleteknek, de az csak kismiska ahhoz a nagy örömhöz, melyben délután (tegnap) mindannyiunknak része volt. Fényképetek érkezése okozta e nagy örömeiket, melyeket látni és érezni igazán jóleső dolog volt. Olvastam apátokhoz írt levelet is, tudom tehát mikorra tervezitek hazajöveleteket. Miután bizonyos, hogy engem itt akkor már nem találtak, meg kell néhány dolgot még írnom.

Seenger személyesen hozta el ismét a két márvány tömböt. Szépek lettek és az egész dolog tetszik nekem. Hívni fogom őket, hogy tekintsék meg.

Mert nem írtál ez ügyben nem tudtam eddig még Márfinak felelni.

Most ujabban Seenger arról is beszélt, hogy édesanyját szeretné nálad plaquetiroztatni és arra kért, írám meg neked, hívd fel telefonon hazatérte után néhány nap mulva. A gyermekfejet Szily utasításom szerint így kezdi el faragni
(Ábra)

Szombaton már elvitte a mintát, olyképen fogja a köttömböt meghagyni, hogy esetleg, ha kívánod, a többit hozzá faraghasa, illetve kifejtheti az alsó részt is a megmaradt koczkából.

Az árat, mit neki fizetel, sem ő, sem én nem tartom kevésnek, és nem egyszer figyelmeztetem, hogy a legjobban és szebben igyekezzék ezt a fejet elkészíteni. Nekem a szobrocška elvágva tetszik jobban.

Vasárnap délelőtt itt járt Gutmann, egy kedves, öreg bácsi. Meglátogatni jött, üdvözöltet. Mások nem kerestek. Érdemes levél nem jött. Ma érdeklődtem festő után, holnap talán már elintézhetem azt is.

Márványokat még nem, szekrénykét pedig egyáltalán nem rendeltem. Én szombatra tervezem utrakelésemet. Pesten nem tudtam úgy dolgozni mint vágytam, de ennek nem te, Pippó vagy az okozója. Keveset csináltam. Közel sem annyit, mint akartam. Angliába készülök, de egy darabig még Németországban leszek. Lehet, hogy Berlinben találkozunk.

Ha akartok tőlem valamit, irjatok. Dina tegnap dél óta ismét felfrissülve otthon van. Igenis Liluli, látom kedves Anyádat, gyakran vágyom is látni. Teszek is hozzá, hogy láthassam. Holnap ismét együtt megyünk este Mocsaihoz. Ma estére 10 éves német kérvényt kell megírnom katona ügyemben, ezért is, de még mert már egyáltalán nem látok, kell az irással felhagynom. Utazásom előtt még egyszer írok. Tegyétek ti is azt, Minden jót kívánok továbbra is.

Lillyt, Téged ölel, csókol

Vilmos

5.

1909. Kedd. 6.

Kedves Bátyám!

Szurdán már délben voltam Bpsten. Semmi meglepetés nem várt itt reám. Testvéreinket jókedvben, egészségben találtam. Az utam kellemes volt, így én is friss hangulattal álltam bé közéjük. Marczinak már nem volt szüksége segítségemre, a kiállításra készített munkáit befejezte már. Tekintve rossz helyzetét, jó lett. Ujság-sikere nem volt. Akadt lap, amely nevedet megemlítette, s egy olyan is, amely tévesen az enyémet, róla hallgattak. A társulatnál is ugylátszik mérsékelten értékeli képességét. Résztvettünk szombaton a társasvacsorán, amelyet a rendezőség adott, s az a hasznunk megvolt, hogy megismertük a fiatal és öregedő iparművészeket és műiparosokat. Nem tudom, írt-e már Marczy arról, hogy szeretnének egy plaquett kollekción munkáiból Velencébe küldeni, nekem említette, hogy közbenjárását kérték ez ügyben. Bögréim közül négyet szintén levittek, egy-kettő maradt adonak a vitrinában. - Láthattam a "Miénk" kiállítását is. Tetszett. Noha sok olyan volt ott, amellyel csak rövidített e kiváló csoport a beléjük helyezett reményeken. Voltam a tárlat megnyitásán szombaton. Kevés jót láttam ott, egy-két jobb szobor munkát vettem észre, és feltűnt Berán három szép plaquettje (öntött). Ezek véleményem szerint becsülendő munkák, jelentékenyen kevesebbre becsülöm a két vert érmét. Találkoztam és beszéltem Rudi barátoddal (kint az egyik teremben). Örült a hírek, hogy nemsokára otthon leszel. A napokban felkeresem majd, mert meghívott. Vasárnap turán voltam Dinával és azóta nagyokat nyögök, csodálkozom, hogy mily szívós és edzett ő e tekintetben. Hétfőn Osváttal találkoztam az utcán, már akkor is, de még inkább tegnap délután mindent elmondatott velem amit Maréesről tudok. A végeredmény az volt, hogy megígértem a Maréesről irakat szombatig bővíteni és változtatni. A napok java része azzal telik, hogy műtermet keresek eddig még semmi olyat

nem találtam amiről érdemes volna beszélni. Igen nagy pénzt kérnek a legkisebb és alkalmatlan lakóhelyekért is. Azt hiszem mégis e héten sikerül majd valamit bérelnem és aztán lemegyek Erdélybe. A családban nem fordult jelentős változás elő, egészségben vagyunk mindannyian. Terka lába szépen javul és reméljük, hogy néhány hónap múlva nyoma veszett a bajnak. Máris képes emeletekre járni, kisebb sétákat egészen egyedül tenni. Örültem, hogy lábad javul, és mind kevessebbet gátol munkádban, mert így az utolsó hónap is szorgalmas munkával telik majd. Feleségedet, Pakát csókolatom, Téged szeretettel ölel öcséd Vilmos
Szerdán délben fejeztem be levelem.

6.

1914. X. 31.

Kedves Bátyám és Sógornőm!

Pár óra óta ez a harmadik lap, amit nektek küldök. Pedig a 10 koronásoknak itt nincs akkora értékük, mint a lev. lapoknak. Köszönöm a trió kártyát, még jobban a Nyugatot s legjobban a térkép ígéretet, ha egyhamar küldöd, talán még indulás előtt ideér. Jól vagyok, most pihenünk néhányan, akik túl nagyon fáradtunk, a többi ma már előre indult. - Néhány nap múlva ismét felváltjuk őket, addig elolvasom sűrűn érkező leveleim és kiheverem keheységem. Kellene Aspirin. A jó Elek Artur már több ízben nagy örömet szerzett kártyáival. Leveleim, ha utóbb is, biztosan megkapjátok, jó helyre juttatom őket,

forrón ölel Vilmos

7.

1914 XI. 27.

Kedves Bátyám!

Sietve írom e sorokat korán hajnalban, mert már korán reggel innen tőlünk egy kocsis megy vissza bevásárolni Németországba, ez viszi e levelet magával több napos utján. - Ma reggel kaptam 17-iki kártyád. Csodálkozom, hogy 5-6 kártyám közül amit az utolsó hetekben írtam. Valószínű, hogy míg e sorok hozzád jutnak, Te már többet tudsz rólam, mint lapodon írod, tudod majd, hogy 14 ikén vagy 25 percig Bpsten voltam ismét és azt is, hogy Stari Lamborból Turkán át jött vissza kórunk Hajasdra, s ott lettünk bevagonirozva, aztán gyorsvonat sebességgel hoztak fel minket Kronstadtba, ez északkelet Poroszország, innen gyalog Kreutzburgon át orosz földön dolgozunk megállás nélkül. Jelenleg itt vagyunk a Korps Komandó mellett Pajecsna nevű városban. Terstjanskyból Arnee Komandans lett s így két kór áll komandója alatt. A tegnapelőtt ehhez a berlini gárda brigád jött a jobb szárnyról (mi a balszárny vagyunk) segíteni. - Csapataink tőlünk 40

klm. távol elől harcolnak, s igen jól. Mindennap sok a foglyunk, s mind azt beszéli, mert sok a zsidó köztük, aki tud németül, hogy ők is Galiciából jönnek ide, mert most ide koncentrált az orosz nagy haderőket. -

Egészségem igen jó a sok strapa dacára. - Hideg is tisztességes, 10-15 fok, ami egészséges, csak a szél fuj és csip. A szerb harctéri dolgokról tudok, mert bajtársaimnak ujság jár. Arra akarlak Téged is kérni, fizess elő részemre a Világ vagy Az Ujságra 1/4 évre. Ez egy pár koronába kerül, s nekem örömet szerzel vele. Reményem is van rendszeren 8-10 nap után megkapni, mert itt maradunk a komando mellett. Ha térképet is küldenél a teljes harctérről, szintén igen örülnék neki. Egyébként mindennel ellátott feleségem, akivel ismét találkoztam, aki Párkányánáig kísért. - Rólatok keveset hallok, Arturék irtak Berlinből és küldtek csokoládét, amit meg is kaptam. Vajon ők e levelem? Legutóbb Anyósd címén irtam neked. Szervusz, csókoltatom Lilit a gyerekekkel.

Öllek

Vilmos

8.

1914. XII. 15.

Kedves Bátyám!

Ma már egy lapot irtam, e levélben két újabb kéréssel fárasztalak. Találtunk egy kis jó fotografáló gépet, csak lemezkazettája nincs. Azért kérlek, küldjél az alanti méretre, aminél kisebb nem lehet, csak valamennyivel nagyobb, lefaragni tudunk. Ugy szintén 12 db. 9-12 cm lemezt és vagy 30-50 kopirozó papírt. Igérek képeket Neked is.

(Ábra)

Más minden meg van már, sőt egy nagyobb gépen felvételt is csináltunk.

A második kérésem, küldenél egy kézi villany lámpácskát, egy kicsit erősebbet, őrjási itt a petróleum és a gyertya hiány, legutóbb már faggyuból mi magunk csináltunk gyertyát hogy ha szolgálatból jövünk meggyünk, világithassunk. És kérek hozzá egy tartalék batteriát. Sok hasravágódástól és csetlés botlásra segít majd által. Ma Pietrollowot bevettük, a kombinált von Galvitz hadtest volt benn elsőnek. Nagy siker. Holnap úgy látszik meggyünk már Belehotowból

Jó ünnepeket

Igazán jól vagyok

öllek Vilmos

1914. XII. 21-22. éjjel

Kedves Bátyám!

Szolgálatban írom e sorokat, az egyik fülemre kagyló van szijjazva. Jól vagyok, nagyon-nagyon sokat szenvedtünk az elmúlt napokban, az ingoványos terepen őrült iramban üldözzük az oroszokat, akik még gyorsabban menekülnek. A fő vasutvonal már a mienk, itt ülünk a vágányos kis városkában Gorskowiceben. Itt lesz karácsonyi szolgálat permanent. Csunya karácsony, s még hozzá 15 napja semmi hírem senkitől, ez lesz csak a fekete karácsony, ha ma nem kapok megint postát, neked azért írok sebtiben, hogy végre ma alkalom lesz feladni, s talán kapni is. Egészségem igen jó, a kedvem sem volna rossz, ennivalót erre, csodálatos, mindent kapni jóformán. Jó ünnepeket kíván Mindnyájatoknak és szeretettel ölel

Vilmos

Amint alkalmam többet és bővebben mindenről írok

10.

1914 XII. 29-30. éjjel

Kedves Bátyám!

A kagyló a fülemre szijjazva, de semmi dolgom velem, így reá érek Neked írni. Itt vagyok egy kis orosz városban, itt töltöttem a karácsonyt és jól és szépen. Magunk vagyunk itt, tiszt nélkül, magunk vezetünk egy stációt. Magunk is főzünk, így jól élünk. Tisztálkodni is tudunk. - Errefelé nem olyan letarolt minden mint Galiciában volt, így nekünk, ha helybe érünk, jobb dolgunk van, persze míg helybe érünk eltart a szenvedés. Itt a mocsarak kineznek és nem egyszer veszélyeztet az elsüllyedés veszélye. Én azonban mondhatom mindent jól bírok, s talán egyike vagyok azoknak, akik a legjobb állapotban vagyunk. Étvágyam óriási is, és kamasz korom óta nem ettem annyit, mint most. Hát Ti mit csináltok, hogy van Feleséged s hogy vannak a gyerekek, dolgozol-e? Már rég nem írtál.

Legközelebb hosszabban írok, addig is forrón

ölel Vilmos

11.

1915. I. 14.

Kedves Bátyám!

Köszönöm két csomagocskádat, gyertya és gyufa tartalmat. Már néhány nap előtt megkaptam. Itt nem lehet kapni, azért nagy az értéke előttem. Most elseje óta egyhelyben vagyunk itt, egy mocskos kis lengyel városkában. Jól vagyok, egészséges. A csend és nyugalom erre szinte érthetetlen. Ugyilátszik, felkészülés Varsó általános ostromára. - Már szeretnék onnan irni, s azt, hogy a béke is feltámadt már. Elég volt. Ma-holnap egy fél esztendőtt itt voltam. Hidd el, sok egy embernek, a lovak, ökrök már rég kidöglöttek. Egy ember lám többet bír. Hogy vagytok?

Ölel Vilmos

12.

1915. I. 24.

Kedves Bátyám!

Kíváncsi vagyok, vajon ti is oly hamar kapjátok irásaimat, mint én most kaptam 19-iki kártyád - 21-iki Világot vele egyszerre. Nem lehet innen küldeni semmit, így a homályos tüveg kazettát sem, viszont ide most talán (még egy ideig) 35 dkgr. csomagokat - Legalább a kopirézrekeny papirokat küldd, ha mást nem lehet. Lámpát már tegnap közösen vettem Battériát Pietrikowban egy bajtársammal így együtt használjuk. - Tudod, hogy elseje óta egy helyben csöndben vagyunk. Tegnap rajzszereteket vettem s megpróbálkozok. Egészségem kitűnő, ölel

Vilmos

13.

1915. II. 1.

Kedves Bátyám!

Két csomagod már tegnap, lapod pedig ma este kaptam. Nagyon köszönöm mindkettőt. A 3-ik gyertyás csomagod nyilván elveszett, mert csak kettőt kaptam. Ejnye no, ne légy már rossz kedvű, mert a tyukszemedre lépek. Én most minden nap csinállok egy pár giccs skitzet. Gondolom, így megszeretik ezt, s alkalmat nyújtanak, s esetleg jobbat is csinálhatok. - Ma mint egy minden szennytől megtisztuló járulok eléd, csak két koronámba került Piotrikowban, Ha teheted skatulában küldd el a lemezeket is. - Hát szégyeld magad, miért nem dolgozol. - Egészséges vagyok. Jó hangulatban is néha-néha. Ugy érzem a többi nem rajtam mulik

forrón ölel Vilmos

14.

1915. II. 1.

Kedves Bátyám!

Hajnal van, két nap óta nincs éjjeli szolgálatom, így hosszabb leveleket sem volt módom írni. - Köszönöm tegnap kapott krétát, fényképkészlethez lemeztartót és tollat, papírt. Két kis csomagban jött, teljesen épen. Köszönöm szépen, majd küldök hálából fényképet érte. - Jól vagyok egészséges azt meg tudod, hogy több mint 4 hete itt egy helyben vagyunk, a pesti lányok is írtak. Nos, semmi ujság, 27-ikén, egy félesztendősi ittlétünk ünnepén kezdtem el rajzolgatni, majd meglátom, lesz e valami belőle. Már van egy pár rajzom. Mit csinálsz. Teljesen jól vagyok, ma átmegek Piotrikowba egyet mást hozni. Hogy vagytok ti. Szervusz, forrón ölel Vilmos

15.

1915. II. 24.

Kedves Bátyám!

Hazánkból írom már e sorokat, megint ide jöttünk. Nem szívesen teszem, mert nem katonás dolog, de most panaszkodnom kell. Jó szerencsém, mely egészségemet kísérte, mintha cserben hagyta. - Bélhurut, nagy hasfájás, végül vérhas fogott el. Bizony nagyon erőlködöm, hogy kórházba ne kerüljek. - Több 10 napja csak hig ételt ettem. Ma kicsit jobban vagyok. - A sár itt minden kifejezést felülmul. Kérlek, ne mondd meg feleségemnek bajom, neked azért írom, hátha mégis kényszerülök kórházba menni (egy gránáttól nem félek annyira). - Akkor majd Téged értesítek. - Hozzá még nagy marsban vagyunk. Szervusz, ölel

Vilmos

16.

K. u. K. 4. Korpskommando 1915. III. 11.

Kedves Bátyám!

Ma már igen jól vagyok, kedvem is jó ismét, s most kaptam meg 3-4-iki aggódó lapjaid. Súlyos okaim voltak a kórházat elkerülni. S nagy az örömöm, hogy sikerült. Már olyan-olyan rosszul voltam, hogy nem bírtam tovább. - A többihez Te nem értesz. Bocsd meg! Egy hétig véres ürütem volt, sőt vérürütem. A fő, hogy volt, volt, volt, most jól vagyok, ma először egy hónapja menagét ettem.

Forrón ölel Vilmos

1915 III. 13.

Kedves Bátyám!

Legutóbbi lapodon szabadság kérést emlitesz, ilyen nem létez még magasrangú uraknak sem. Nem egy táviratot juttattam el, amely rövid egyenes megtagadása két napi szabadságkérésnek is. Ez tehát egy pesti álom. Hanem Budapestről hallom, hogy művészeket kireklamálják Bpesti szolgálatra. Állítólag az otthoni művészek együttes akciója eredményezte volna ezt. Reményi Józseffel találkoztam itt, ő a Bpesti ezrednél kadet rangban szolgál december óta. - Hazuról, mint mesélte, teljes megnyugvással biztatják, hogy nemsokára hazajön. Róna fia is, többek között, ilyen értelemben írt neki, sőt, az ujság is mint egy pozitív hírt közölte ezt már (Én nem olvastam). - Nos, azt szeretném tudni, mi igaz ebből és hogy én is bele vagyok-e ebben értve. Hogy csak most érdeklődöm eziránt, annak oka, hogy most mindenfelé megindultak a reklamálások. Zugomból nem kevesebb 5 ember számít már arra, hogy nemsokára hazajön civil életbe mint állami gépművek, vasutas s másféle munkás. Jó volna akárhogy ebből a tetű világból már haza kerülni, bármennyire messze is vannak a golyók, a kolera a hastífusz és egyéb még súlyosabb nyavalya az minket visz el. Istenem, én nem óhajtom bevárni míg már késő lesz. Ha csak egy szikrányi lehetőség volna, úgy teljesen kihasználni szeretném. Jöjjenek mások a frontra, én kitarítottam 8 hónapig. Nem dicsekszem, soha, soha még gondolni sem mertem volna, hogy ennyit bírok. Ha tehát van valami lehetőség, úgy tudd meg és ird meg, én majd mindenkit mozgósítok talán, óh talán elkerülök, kibujhatok mostani tetves éneimből. Ötél, írj mielőbb erről,

Vilmos

915 III. 22-23.

Kedves Bátyám. Talán furcsának fogod találni, hogy most ritkán van kedvem írni, s nem kaptok tőlem elegendő és jó híreket. A dolog úgy áll, hogy tényleg nagyon nehezemre esik az írás mostanában, ha hozzá fogok, alig jutok egy pár szó végére, nem tudom folytatni, nem tudom, vagy alig hogy tudom magam erre erőszakolni. Máskor élvezettel s szíves örömmel írtam. Nagy a kedvetlenségem, s fáradt vagyok mindenhez, panaszkodni meg nehezemre esik, nem szívesen teszem. Pedig most úgy érzem, hogy őszintének is kell lennem. Tul vagyok a nyavalyaságon, egészségem egészen rendben volna s hogy mi nagy kedvetlenségemnek voltaképeni oka, nem tudnám pontosan megmondani. Talán nincs is direkt fizikai oka. Nagy tompaságot és fejfájást gyakran érzek, de ez nem aggaszt és nem furcsa előttem, mert tudom, hogy néha a gyomromtól ered, a gyomraink, nem csak az enyém, annyira elkorcsosodott, hogy semmi zavart, semmi változást el nem bír. Ha egyszer hosszú hónapok után pld. disznóhúst kapunk, akkor a fele Zug kirókázza rögtön.

Mert hát ez már szokatlan gyomrunknak. A legparasztibb gyomrok is így járnak, s így korcsosodik el ilyen arányban mindenünk. Nem kell ezen csodálkozni, sem elszomorodni. Nagyon lenyom minket, hogy folyton és számos megbetegedések vannak közöttünk, s az ember nem tudja mikor kerül reá a sor? - Sok a járvány közöttünk, s a legokosabb még nem félni, hanem várni a rendeltetést, s mi lehet ez, senki nem bírja végtelenségig, ez a gond ül ki mindannyiunk arcán. Mert egész szerényen szeretnők, mégis mégis, ha lehet és ha már csak azért is még haza kerülni, hogy nem elejével vitt el a fene. Most közben egy táviratot írtam le, mely szerint, becslésem szerint, mireánk nézve eddig a legszomorubb hír e háboruban. Ti nem is értitek, nektek majd beadják, hogy semmi baj. - Nincs is már kedvem imi. Izgat, dühösít a körülmény. Szervusz kedves Bátyám, igazán nincs jó irni valóm, a valót, úgy ahogy nektek lehet, majd az újságokból megtudjátok. - Pest azért léha és vig lesz tovább is. Kedves Pippo ennyit szolgálásban írtam, most még megtoldom a köszönettel számos kedves csomagjaitokért. Ma hazaérve 3 drbot kaptam, szappanosakat csokoládést és kakaókat. Nagyon köszönöm mindezt és kérek Seidlitz porokat. Jól vagyok még, és öllelek mindnyájaitokat forrón Vilmos

19.

1915. 7. 14.

Kedves Bátyám és Sógornóm

Jól vagyok, egészségem igen jól javul. Köszönöm a sok jó csomagot. Lehetetlen írnom, mert ebben az istállóban lélegzeni sincs hely. Sok hó, fagy és sok szolgálat, ez van, talán jobb is lesz.

Ölel és hálásan köszön

Vilmos

Tegnap kaptunk 3 hete postát először.

20.

vasárnap

Kedves Fülöp

Hetek óta küzködök, hogy magamnak egy forgó állványt és agyagot tudjak szerezni. Minden igyekezet, minden pénz felkínálással sem tudtam. Most úgy állok, hogy megrendeltem mindkettőt s néhány hét múlva, e hó végén, kapok agyagot és forgót is.

Miután azonban katonai helyzetem olyan, hogy semmi elvesztegetni való időm nincs, már túl sok is elfecsérlődött, arra kérnélek, légy szives, míg az én for-

gómat megkapom, a tiedet kölcsön adni, úgy szintén 100 kg-120 kgr agyagot. - Mondom, bizonyos időről volna szó, és ha ez idő alatt (valószínű) az én figurámmal nem készülök el, úgy az én ujonan kapott forgóm és agyagom az esetben rendelkezésre állna. Munka után, k. b. január eleje, minden vissza szállítok. Ezt az agyagot is, amit nekem adtál. Ha tehát te ebben a hónapban nélkülözheted ezeket a dolgokat, úgy kérek tedd meg, és add kölcsön.

Nem szívem szerint kérem ezt Tőled, a kényszer vitt reá leginkább, mert semmit sem tudok megszerezni.

Ha tudod, hol tudnék kevés drótot venni, nagyon hálás volnék, egy hete futok utána. Kérek értesíts. A hét végén elvitetném, ha ide adhatod.

Csak ha saját munkádat nem zavarja meg ez a kérésem, akkor tedd meg, mert legvégső esetben fél élet nagyságban fogom ezt a figurát megcsinálni.

Szervusz, ölel Vili

Város major-u. 28/a

124-951

*

Ismeretes, hogy Fémes Beck Vilmos a háboru idején szerzett betegségébe hamarosan belehalt. Mellékvese tuberkolózisa, anyagi gondokkal súlyosbitva, akkor gyógyíthatatlan volt. Leveleinek e sokat felvillantó, életéről keresztmetszetet adó sorozata után, befejezésül, idézzük bátyja önéletírásából a rávonatkozó alábbi sorokat:

"Ő maga, szegény, nem ismerte még a sorsát. Eleinte boldog volt, visszatérhetett műtermébe, családja körébe, barátai mellé. Sokan szerették, egy szép siremlék-feladatot is szereztek neki. Ebbe éppen belefogott, mikor kitört az októberi forradalom. A lázas események, melyekben barátai részt vettek, őt is tulontul felizgatták. Nem kimélte magát többé, az éjjeleket fenn töltötte. Ebben azonban nagy része lehetett a csalódásnak is, mely őt otthonában, családi életében érte. Ezt persze nem bírta sokáig. Ágynak esett és néhány heti rohamos romlás után meghalt. 1918. december 19-én, szállingózó hóesésben temették el a Farkasréti temetőben. Az utolsó hetekben tört ki a nagy spanyolnátha-járvány, sorra hullottak az emberek. Három-négy nappal az ő halála előtt koszorut tétetett velem barátnője, Kaffka Margit koporsójára. Eszméletét megtartotta az utolsó huszonnégy óráig." (Rippl-Rónai József Emlékezései - Beck Ö. Fülöp Emlékezései. Szépirodalmi Könyvkiadó, 1957. 314. old.)